

Johan Jørgensen: Skifter og testamenter. Dansk historisk fællesforenings håndbøger. DHF, København, 1968. 94 s., ill.

Inden sin altfor tidlige død nåede arkivar, dr. Johan Jørgensen at levere denne fremstilling af de problemer, der knytter sig til arbejdet med danske skifter og testamenter. Bogen er meget karakteristisk for Johan Jørgensens bedste egenskaber, hans næsten grænseløse lærdom, hans forskningsmæssige redelighed og hans elegante pen. Det overmåde vigtige materiale præsenteres og diskuteres indgående under en række forskellige synspunkter, personalhistoriske, kulturhistoriske og – ikke mindst – økonomisk- og socialhistoriske. Hovedvægten lægges på 16- og 1700-tallet; man kunde anke over, at de middelalderlige testamenter og de tidlige, adelige skifter behandles forholdsvis stedmoderligt, og at der ikke gøres rede for de metodiske muligheder, der ligger i moderne, statistisk bearbejdelse af skiftematerialet, men til gengæld har dr. Jørgensens fortrolighed med kildematerialet og hans meget brede belæsthed givet ham muligheder for at skrive en grundig og inspirerende introduktion til den nyere tids borger- og bondeskifter; bogen opfylder i alle henseender de krav, DHF's håndbogsserie med rimelighed kan stille, og dens relative ensidighed lader sig vel netop forsvare under dette synspunkt.

E. Ladewig Petersen

Niels-Knud Liebgott: Kalendere. Folkelig tidsregning i Norden. Nationalmuseet, København, 1973. 56 s.

Den väl initierade broschyren med undertiteln »Folkelig tidsregning« ger med goda illustrationer en klar översikt över några huvudtyper av kalendariska hjälpmedel i Norden under den julianska kalenderns tid. Några former visas dock vara »lärda« och inte folkliga kulturföreteelser, och mot slutet fogas runstavsrenässansen under Olof Rudbeck i Sverige till bilden. Den samlade redovisningen av karvestokk, messestav, primstav, runstav, kalenderring och bildkalender är utmärkt, med sporadiska hänvisningar till förformer som ev. varit hjälpmedel för hednisk månkalender. Gyllenbokstäver och lunationer förklaras lättfattligt men exakt. Boken blir en nyttig komplettering av spridda artiklar i Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid. Detta lexikon upptar inte begreppen primstav och messestav, men i stället t. ex. kalenderstav. Vidare finner man där många upplysningar under Computus ecclesiasticus, Kalendarium, Lunation, som Liebgott i sin skrift fördelat i närmare anslutning till de beskrivna föremålen och därmed lättare åtkomligt. Skriften är en illustration till vilken genomgripande förändring införandet av den gregorianska kalendern betydde i en värld, där otaliga av årets och årstidernas dagliga sysslor var knutna till kalenderdagar, som genom reformen försköts 10 eller 11 dagar.

Till helgonnamnen är att anmärka, att upplösningen av första raderna av cisiojanus s. 35 (jfr. art. med samma namn i KLNLM) fått vissa inkonsekvenser. Transskriberar man »1. circumcisio, 6. epiphania«, så måste man också fortsätta »10. paulus heremita« snarare än som förf. gjort det: »8-10. erimita paulus«; läsaren vet då inte att festen faller den 10 och att de två föregående stavelserna betecknar upptakten. För den 19 kunde man skriva Marius och/eller Martha,